

Binnen de vaste commissie voor Buitenlandse Zaken hebben de onderstaande fracties de behoefte vragen en opmerkingen voor te leggen aan de Minister van Buitenlandse Zaken over de geannoteerde agenda van de Raad Buitenlandse Zaken (RBZ) van 6 juli 2022 (21 501-02, nr. 2510) en het verslag van de RBZ van 20 juni 2022 (Kamerstuk 21 501-02, nr. 2507).

De voorzitter van de commissie,
Kuiken

De griffier van de commissie,
Westerhoff

Inhoudsopgave

I Vragen en opmerkingen vanuit de fracties

Vragen en opmerkingen van de leden van de VVD-fractie
Vragen en opmerkingen van de leden van de D66-fractie
Vragen en opmerkingen van de leden van de CDA-fractie
Vragen en opmerkingen van de leden van de SP-fractie
Vragen en opmerkingen van de leden van de Volt-fractie
Vragen en opmerkingen van het lid van de BBB-fractie

II Antwoord / Reactie van de Minister

III Volledige agenda

I Vragen en opmerkingen vanuit de fracties

Algemeen

De leden van de VVD-fractie hebben met interesse kennisgenomen van de geannoteerde agenda van de Raad Buitenlandse Zaken. Zij hebben hierover de volgende vragen en opmerkingen.

De leden van de D66-fractie hebben met interesse kennisgenomen van de geagendeerde stukken. Deze leden hebben nog enkele vragen aan de Minister.

De leden van de CDA-fractie hebben kennisgenomen van de geannoteerde agenda Raad Buitenlandse Zaken van 18 juli 2022. Deze leden hebben nog enkele vragen en opmerkingen. Deze leden lezen dat de Minister van Buitenlandse Zaken is verhinderd en dat de Nederlandse Permanent Vertegenwoordiger bij de EU Nederland zal vertegenwoordigen. Deze leden vragen waarom er niet voor is gekozen om een andere Minister naar de Raad Buitenlandse Zaken af te vaardigen.

De leden van de SP-fractie hebben met interesse kennisgenomen van de geannoteerde agenda van de Raad Buitenlandse Zaken. Zij hebben hierover de volgende vragen en opmerkingen.

De leden van de Volt-fractie hebben nog enkele vragen over de geannoteerde agenda van de Raad Buitenlandse Zaken en zien daarin de volgende aandachtspunten.

Het lid van de BBB-fractie heeft kennisgenomen van de geannoteerde agenda van de Raad Buitenlandse zaken en heeft nog enkele vragen.

Russische agressie jegens Oekraïne

De leden van de VVD-fractie steunen de inzet van het kabinet om Oekraïne maximaal te steunen en maximale druk op Rusland uit te oefenen. Deze leden zijn dan ook voorstander van het verder verhogen van de sanctiedruk op Rusland. Het kabinet geeft aan dat alle opties op tafel liggen, maar welke type sancties is op korte termijn realistisch? Bij het vorige sanctiepakket zagen we al dat het draagvlak en de eensgezindheid in de EU rondom meer sancties beperkter aan het worden is. Wat is in het licht van deze situatie de huidige positie van het kabinet ten aanzien van importtarieven op gas (om Russisch gas stapsgewijs uit de markt te prijzen en onze consumenten te kunnen compenseren)? Welke sanctiemogelijkheden ziet het kabinet ten aanzien van financiële producten, zoals

verzekeringen en garanties? Tot slot, welke concrete mogelijkheden ziet het kabinet om Rusland diplomatiek verder te isoleren?

Deze leden vinden het goed dat het kabinet wil inzetten op het doorvoeren van technische aanpassingen om deze sancties effectiever te maken. Kan de Minister nader toelichten wat deze technische aanpassingen inhouden en voor welke maatregelen het kabinet zal pleiten? Daarnaast zal het kabinet zich inzetten om te voorkomen dat derde landen bijdragen aan het ontwijken van de sancties door Rusland. Een oproep doen lijkt niet genoeg. Welke maatregelen is het kabinet bereid (in EU-verband) tegen deze derde landen in te zetten? Zal het kabinet pleiten voor secundaire sancties, met name als het gaat om export naar Rusland in het militair domein? Ook geeft het kabinet aan dat de militaire steun aan Oekraïne verder moet worden opgevoerd via de Europese Vredesfaciliteit (EVF). Voor welk type wapens vindt het kabinet dat de EVF meer moet worden ingezet? En hoe wil het kabinet de EVF inzetten om ervoor te zorgen dat de Europese industrie ook structureel meer wapens kan produceren, die vervolgens ten dele aan Oekraïne kunnen worden geleverd?

De leden van de D66-fractie maken zich zorgen over de implementatie, naleving en handhaving van de Europese sanctiepakketten. Zo komt deze leden ter ore dat Rusland via derde landen nieuwe handelsroutes opent. Wat kan het kabinet hierover kwijt en welke oplossingen voorziet het kabinet om deze nieuwe routes via derde landen aan te pakken? Wat voor afspraken worden er tussen de EU en derde landen gemaakt (zoals landen in Centraal-Azië en het Midden-Oosten) om samenwerking tegen de Russische agressie te verbeteren? Zijn hier diplomatieke initiatieven op gericht? Zo nee, kan dit deel van de Nederlandse inzet zijn? Een ander aspect van de sanctiehandhaving betreft Europese bedrijven die de sanctieverordeningen van de Europese Commissie niet goed naleven. Dit kan zijn doordat ze gebrekkige informatie hebben, maar het komt ook voort uit financieel gewin en daarmee overtreden deze bedrijven de wet. Hoe gaat het kabinet concreet aan de slag met het voorstel van de Europese Commissie dat de overtredingen van sancties opneemt in de lijst van misdrijven? En hoe apprecieert het kabinet het tweede voorstel op dit punt om bevroren goederen te confisqueren? Worden er reeds nationale voorbereidingen getroffen, mocht dit voorstel worden aangenomen?

De leden van de D66-fractie constateren dat er verschillen aan te wijzen zijn tussen de sanctie-implementatie en sanctiecoöperatie van verschillende Europese landen. Is bij het kabinet bekend welke landen het minst voorspoedig sancties implementeren en welke landen het goed doen? Welke handhavings- of strafmaatregelen volgen als een land de sanctiepakketten maar deels of niet goed implementeert? Hoeveel tijd krijgen landen om de sancties te implementeren en zit hier ook een tijdsplan en een deadline aan vast? Zo nee, waarom niet? Is het kabinet bereid dit punt actief uit te dragen in de Raad?

De leden van de D66-fractie maken zich zorgen over specifieke onderdelen van de sanctiepakketten, waaronder het embargo op technologische producten en diensten naar Rusland. Is het nu zo dat er geen technologische producten meer naar Rusland gaan? Zo nee, wat wordt er nog wel geëxporteerd naar Rusland en waarom? Klopt het dat Rusland chips uit civiele gebruiksproducten zoals koelkasten haalt om deze te gebruiken in zijn wapensystemen? Kan Nederland pleiten om haast te maken met het zevende sanctiepakket en daar een volledige boycot van technologische producten en diensten aan Rusland aan toevoegen? Deze leden lezen dat de sancties nieuwe illegale handelsroutes richting Rusland hebben aangewakkerd. Zijn deze bekend? Worden deze besproken en wat is de

Nederlandse inzet daarop? Daarnaast maken deze leden zich zorgen over de Europese schepen die tot de dag van vandaag Russische olie van A naar B brengen. Is het de Nederlandse inzet om een stop hierop op te nemen in het zevende pakket? Kan het kabinet deze leden daarnaast een update verschaffen over het verzekeringsverbod, dat opgenomen is in het zesde pakket? Is dit reeds van kracht en wat is hiervan de impact?

De leden van de D66-fractie vragen het kabinet om een update van de confiscatie van Russische tegoeden. Wat voor voorstellen liggen er nu bij de Europese Commissie om hier werk van te maken? Kunt u hier een appreciatie van aan de Kamer sturen?

Deze leden blijven opmerken dat Oekraïne het statuut van Rome nog niet geratificeerd heeft en vragen het kabinet hier nogmaals toe op te roepen in de Raad. Wat is hierbij het politieke speelveld en lukt het om hier een eenduidige Europese oproep van te maken? Zo nee, waarom niet?

De leden van de D66-fractie lezen in de geannoteerde agenda nog niets over meer structurele middellange tot lange termijn steun aan Oekraïne. Deze leden zijn van mening dat er een meer systematische structuur opgetuigd moet worden om Oekraïne te helpen deze oorlog te winnen. Wapenleveranties zijn nu nog op initiatief van individuele lidstaten en daarom sporadisch van aard. De Europese Vredesfaciliteit heeft nu voor 2 miljard aan wapens gefinancierd, maar zou beter gebruikt kunnen worden om dit centraler en structureler aan te pakken. Wat is op dit punt de inzet van het kabinet? Wat vindt het kabinet van het idee om een langdurig financiële (leen)faciliteit op te zetten voor Oekraïne, naast de «Rebuilding Ukraine» faciliteit?

De leden van de CDA-fractie lezen in de geannoteerde agenda dat het kabinet voorstander is van aanvullende sanctiemaatregelen jegens Rusland. Aan welke maatregelen denkt het kabinet, zo vragen deze leden. En hoe staat het kabinet tegenover de oproep van het Oekraïense parlement om het belastingbeleid ten aanzien van Rusland te herzien?

Daarnaast lezen de leden van de CDA-fractie dat het kabinet het doorvoeren van technische aanpassingen in de bestaande maatregelen zal bepleiten, onder andere om opvolging te geven aan de aanbevelingen van het rapport van tijdelijk sanctiecoördinator Stef Blok. Deze leden vragen de Minister hier een nadere toelichting op te geven.

De leden van de CDA-fractie vinden het, net als het kabinet, van belang dat de internationale gemeenschap een gezamenlijk front blijft vormen tegen de Russische oorlog in Oekraïne. Tegelijkertijd vragen deze leden in hoeverre er op dit moment sprake is van een breed gezamenlijk front. Daarnaast zijn deze leden benieuwd of het oproepen tot het niet ondermijnen van EU-sancties en sanctieontwijking voldoende is. Derde landen maken sanctieomzeiling mogelijk. Deze leden vragen in hoeverre secundaire sancties een mogelijkheid zijn om die route af te snijden en of de Minister deze mogelijkheid verder wil onderzoeken.

De leden van de SP-fractie constateren dat in de geannoteerde agenda het belang van sancties wordt benoemd. Maar als zij dan de brief (2022D29564) van 6 juli over de stand van zaken sanctienaleving en handhaving lezen, hebben zij hun twijfels bij de slagkracht van het kabinet op dit punt. In deze brief wordt een bedrag van 646 miljoen genoemd aan bevroren tegoeden op meetdatum 14 juni. Tijdens het rondetafelgesprek op 23 juni van de vaste commissie voor Buitenlandse Zaken meldde de vertegenwoordigster van De Nederlandsche Bank een bedrag van 1,2 miljard. Wat verklaart deze discrepantie?

In dezelfde brief wordt over het confisqueren van bevroren tegoeden gezegd dat dit juridisch niet kan. Klopt het dat het wél mogelijk wordt om te confisqueren op basis van verdenking van een strafbaar feit (dus nog zonder veroordeling) op basis van de confiscatierichtlijn van 25 mei? Zo ja, is de Minister bereid ervoor te ijveren dat deze richtlijn zo spoedig mogelijk van kracht wordt?

De leden van de SP-fractie vragen voorts wat de reactie is van het kabinet op de column van Rob de Wijk van 8 juli 2022 in Trouw, waarin hij het nut van de economische sancties ter discussie stelt («Zonder gas, olie en kolen belanden we in een diepe recessie»¹)? Deelt de regering de constatering: «De sancties doen pijn, maar dwingen Rusland niet tot een koerswijziging»?

In de geannoteerde agenda lezen de leden van de SP-fractie dat het kabinet derde landen oproept om EU-sancties niet te ondermijnen. Op welke wijze is dat gebeurd? En welke consequenties verbindt het kabinet aan het niet gevolg geven aan deze oproep?

Deze leden vragen de regering met betrekking tot wapenleveringen wat precies de doelstelling is. Gaat het om het ondersteunen van Oekraïne tot er een wapenstilstand wordt afgekondigd of gaat het om het «verjagen» van alle Russische militairen uit Oekraïne? Is het juist dat president Zelensky wil onderhandelen op het moment dat de situatie van voor 24 februari is bereikt? Zo nee, wat is dan wel de doelstelling?

De leden van de fractie van Volt lezen in de geannoteerde agenda dat het van groot belang is dat de internationale gemeenschap een gezamenlijk front blijft vormen tegen de Russische oorlog in Oekraïne. Daarnaast benoemt schrijft de Minister dat het kabinet derde landen oproept om EU-sancties niet te ondermijnen en om sanctieontwijking door Rusland niet te vergemakkelijken. Het democratische India wordt vaak als natuurlijke bondgenoot van het westen gezien. Toch heeft India zich begin maart onthouden bij het stemmen over de VN-resolutie, die de agressie van Rusland tegen Oekraïne afkeurde en onmiddellijke terugtrekking eiste. Bovendien neemt India bijna 25 keer zoveel Russische olie af als vorig jaar, waardoor de EU-sancties ondermijnd worden. De leden van de fractie van Volt vragen hoe de Minister van plan is om India ertoe te bewegen om geen Russische olie meer af te nemen? Is de Minister bijvoorbeeld bereid om er in EU-verband voor te pleiten om India financieel te ondersteunen bij de energietransitie in ruil voor de toezegging om nu al minder Russische olie in te kopen? In september vindt er weer een onderhandelingsronde plaats over het vrijhandelsverdrag tussen India en de EU. Beseft de Minister dat de mensenrechtenclausule, waar Nederland op aandrong, in het eerder voorgestelde vrijhandelsakkoord (dat in 2013 werd afgeketst) zeer slecht is ontvangen in India? De leden van Volt zijn zeer zeker niet van mening dat mensenrechten ondergeschikt zijn aan geopolitiek, maar stellen dat enkel goed voorbeeld goed doet volgen. Zolang Europese bedrijven zich ongestraft (indirect) schuldig maken aan mensenrechtenschendingen en milieuvervuiling, zullen landen die alternatieve handelspartners hebben, zich niet door Europa de les laten lezen. Wat willen Nederland en de EU uit het vrijhandelsakkoord met India halen? Wat zijn de voornaamste doelen? Wil het kabinet de positie van mensenrechten in India verbeteren? Zorg dan dat er zo snel mogelijk Europese IMVO-wetgeving komt, zo stellen de leden van de Volt-fractie. Wil het kabinet India weer dichterbij het Westen brengen om Rusland verder af te sluiten? Zorg dan dat de EU het betere alternatief is vanuit het

---

¹ Zonder gas, olie en kolen belanden we in een diepe recessie | Trouw.

perspectief van India. De leden van de Volt-fractie krijgen hier graag een reflectie van de Minister op.

Het lid van de fractie van BBB heeft een vraag over Europese wetgeving en richtlijnen. Welke Europese wetgeving en richtlijnen verwacht het kabinet dat de Europese Commissie gaat nastreven? En waar zullen de prioriteiten gaan liggen? Daarnaast leest dit lid dat er voorbereidingen getroffen dienen te worden voor nieuwe sanctiepakketten, met extra aandacht voor implementatie van de huidige pakketten en het dichten van loopholes. Worden er ook nieuwe sancties verwacht die nog niet in eerdere sanctiepakketten zijn voorgekomen en wat zijn de gevolgen voor Nederlanders en Europeanen, als deze mogelijk nieuwe sancties worden geactiveerd?

Aansluitend heeft het lid van de fractie van BBB ook een vraag over de intensiverende relatie tussen Rusland en China en het feit dat er op 18 juli waarschijnlijk wordt stilgestaan bij het diplomatiek isoleren van Rusland. Gaat er met de komende sancties ook rekening gehouden worden met de intensiverende handel tussen China en Rusland? Zo ja, hoe? En wordt er vanuit de EU ook druk uitgeoefend op China om de situatie in Oekraïne te de-escaleren en Rusland tot een halt te roepen?

Latijns-Amerika en Caribisch gebied

De leden van de VVD-fractie zijn verheugd dat er stappen worden gezet om de relatie met Latijns-Amerika en het Caribisch (LAC) gebied te versterken. Steeds meer derde landen breiden hun invloed in de regio uit op een manier die haaks staat op onze belangen en waarden. Hoe ziet het kabinet de invloed van China en Rusland in de LAC-regio? Wat gaat het kabinet concreet binnen de EU voorstellen om de invloed van China en Rusland te verminderen? En welke mogelijkheden ziet het kabinet om meer samen te werken met de LAC-regio om onze strategische afhankelijkheden van China en Rusland af te bouwen? Welke rol kan de taskforce voor het verminderen van strategische afhankelijkheden (op basis van de motie Brekelmans/Mulder, 35 925 V, nr. 97) hierin structureel vervullen?

De leden van de CDA-fractie zijn benieuwd naar de Europese strategie jegens Venezuela. Eind juni hebben Amerikaanse functionarissen een bezoek gebracht aan Caracas. Het lijkt erop dat de Verenigde Staten weer wat toenadering zoeken tot Venezuela, mede in het licht van de hoge energieprijzen. De leden van de CDA-fractie zijn benieuwd hoe de Europese Unie de betrekkingen met Venezuela beschouwt, mede in het licht van de naderende energiecrisis.

De leden van de SP-fractie vragen wat de stand van zaken is van het EU-Mercosur verdrag? De stilte hierover is tekenend voor het gebrek aan transparantie van de EU, zo stellen zij. Zij krijgen graag een update. Voorts gaan deze leden ervan uit dat de geopolitieke toenadering tot deze regio niets afdoet aan de noodzaak om in elke handelsovereenkomst stringente voorwaarden op te nemen over duurzaamheid en mensenrechten. Kan de Minister dit bevestigen?

De leden van de Volt-fractie lezen dat Nederland blijft uitdragen dat de EU haar eigen inzet en activiteiten in Latijns-Amerika en het Caribisch gebied beter zichtbaar kan maken en haar eigen gewicht (nog) beter kan benutten, bijvoorbeeld in dialoog met overheden over rechtsstaat, democratie, transparantie en duurzaamheid. Welk gewicht bedoelt de Minister precies? Is de Minister het met de leden van de Volt-fractie eens dat de EU aan gewicht heeft verloren in gesprekken over duurzaamheid, de rechtsstaat en transparantie door onder andere het heropenen van

kolencentrales en het sluiten van lange termijn contracten voor Amerikaans schaliegas ter vervanging van Russisch gas, het schenden van de mensenrechten van Venezolaanse vluchtelingen op Curaçao met medeweten van Nederlandse autoriteiten die wegkeken en met de manier waarop grote bedrijven als Uber toegang hebben tot Europese leiders? Is de Minister het met deze leden eens dat ook voor de relaties met deze regio geldt dat het goede voorbeeld geven effectiever zal zijn dan «gewicht te benutten» in gesprekken over rechtstaat, democratie, transparantie en duurzaamheid? Is de Minister bereid om tijdens de RBZ te pleiten voor het belang van *walk the talk* aan Europese kant om de relatie met Latijns-Amerika en het Caribisch gebied (LAC-regio) te versterken?

Digitale diplomatie

De leden van de VVD-fractie hebben met interesse kennisgenomen van de Foreign Information Manipulation and Interference (FIMI) Toolbox. Het kabinet geeft aan dat deze toolbox naast al meerdere bestaande initiatieven komt te bestaan. Hoe is het kabinet voornemens om deze instrumenten daadwerkelijk in te zetten? En welke strategie bestaat hiervoor in EU-verband? Wanneer wordt de Kamer over de nadere inrichting van de FIMI geïnformeerd?

De leden van de D66-fractie willen benadrukken dat er vaart gemaakt moet worden met het verder ontwikkelen van het Europese digitaal beleid, waaronder digitale diplomatie. Wat zijn voor Nederland de tijdspaden om dit verder te ontwikkelen hoe draagt het kabinet dit uit in de Raad? Deze leden vragen het kabinet wanneer de FIMI, de Cyber Diplomacy Toolbox en de Hybride Toolbox in werking treden? Deze leden beamen dat deze inderdaad goed op elkaar moeten aansluiten en vragen het kabinet in hoeverre dit nu al het geval is? Is het kabinet bereid hier een voortrekkersrol te spelen?

De leden van de SP-fractie lezen in de geannoteerde agenda dat de Raad zal spreken over buitenlandse desinformatie. Wat dat betreft vragen deze leden wat het kabinet en de EU daaronder verstaan. Het suggereert een duidelijk onderscheid tussen informatie (waar) en desinformatie (onwaar). Dat onderscheid is in werkelijkheid moeilijk te maken. Hoe denkt de EU dit te gaan organiseren?

De leden van de Volt-fractie lezen dat de Minister het normerend vermogen van de EU benoemt. Is de Minister zich ervan bewust dat dit normerend vermogen in de praktijk zwakker is dan het in theorie lijkt? Er zijn op dit moment bijvoorbeeld geen duidelijke richtlijnen voor hoe gebruikers van «Internet of Things»-apparaten in openbare ruimten met de data die hun apparaten verzamelen, om mogen gaan, aldus deze leden. Zo blijkt uit een gezamenlijk rapport van Instituut Clingendael en KPMG bijvoorbeeld dat de meeste leveranciers van industriële schoonmaakrobots er niet bij stilstaan dat de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) van toepassing is op de data die hun apparaten verzamelen. Bovendien is er nog steeds een patstelling tussen de Europese AVG aan de ene kant en de Amerikaanse Cloud Act aan de andere kant, zo stellen de leden van de Volt-fractie. Zolang de EU deze patstelling tolereert, schept deze situatie volgens hen een precedent voor andere landen om de AVG te overrulen. Is de Minister zich bewust van deze patstelling tussen de Amerikaanse Cloud Act en de Europese AVG en is hij bereid deze te adresseren bij zijn collega's om zo het normerend vermogen van de EU te versterken?

De leden van de Volt-fractie zijn er zeer over te spreken dat de Hoge Vertegenwoordiger wordt opgeroepen om in nauwe samenwerking met de Commissie en lidstaten te komen tot een coherent en effectief buitenlandbeleid op het gebied van digitalisering en technologie. Deze leden zijn echter kritisch op de toevoeging «gebaseerd op Europese normen en waarden». Wanneer de toevoeging bedoeld is als ambitie dan kunnen deze leden dit alleen maar onderschrijven, maar te vaak wordt deze toevoeging als vanzelfsprekendheid genoemd. De leden van de Volt-fractie vragen de Minister daarom om stil te staan bij het feit dat dezelfde EU-lidstaten die gretig batterijen afnemen van landen die een minder strenge milieuwetgeving hebben, aarzelen om de productie van batterijen naar Europa te halen omdat de daaraan gekoppelde milieuvervuiling tegen onze Europese normen en waarden in zou gaan. Zij menen dat het voor een effectief buitenlandbeleid op het gebied van digitalisering en technologie het van belang is dat de lidstaten de hypocrisie erkennen in de keuzes die tot noch toe gemaakt zijn en om in de toekomst betere keuzes te maken, die beter bij de Europese idealen aansluiten. Deze leden krijgen hier graag een reflectie op van de Minister.

Het lid van de fractie van BBB heeft een vraag over de Foreign Information Manipulation and Interference (FIMI) Toolbox. Daarmee kan buitenlandse desinformatie op EU-niveau worden aangepakt. Welke werkdefinitie wordt gehanteerd als het gaat over desinformatie en hoe wordt bepaald wat desinformatie is?

Current Affairs

De leden van de VVD-fractie delen de zorgen van het kabinet over de verslechterde veiligheidssituatie in de Democratische Republiek Congo (DRC) en de bredere Grote Meren-regio. Welke (druk)middelen moet de EU volgens het kabinet inzetten om hier iets aan te doen? En hoe hangt deze inzet samen met de toenemende invloed van China en Rusland en de noodzaak voor de EU om meer direct toegang te krijgen tot grondstoffen? Welke EU-strategie zal het kabinet bepleiten om de veiligheid te bevorderen, de toegang tot grondstoffen te vergroten, en de invloed van China en Rusland te verminderen?

In navolging van de motie-Jasper van Dijk d.d. 6 juli 2022 (35 925 V, nr. 107) over concrete maatregelen om Israël en Palestina aan te zetten tot onderhandelingen, stellen de leden van de SP-fractie een duidelijke kans te zien voor dergelijke onderhandelingen. Het kabinet hecht aan de Associatieraad om zaken bespreekbaar te houden. Is het kabinet van plan om de noodzaak van een onderhandelingstraject te berde te brengen in lijn met voornoemde motie? Wanneer komt het moment dat woorden kracht bij worden gezet met concrete maatregelen, zo vragen deze leden?

De leden van de Volt-fractie lezen in de geannoteerde agenda dat het kabinet er voorstander van is dat er naast de militaire kant van het conflict in de DRC ook voldoende aandacht is voor het wegnemen van de grondoorzaken van instabiliteit. Wat zijn volgens de Minister de grondoorzaken van instabiliteit in de DRC? Wat is de Minister bereid om in EU-verband tegen deze grondoorzaken te doen?

Overig

Over de situatie in de Hoorn van Afrika leest het lid van de BBB-fractie in het verslag van de vorige RBZ dat de lidstaten teleurstelling hebben uitgesproken over de situatie in Soedan, en de blijvende inzet op het politieke bemiddelingsproces onder leiding van de Verenigde Naties, de Afrikaanse Unie en de regionale organisatie Intergovernmental Authority

on Development (IGAD). Kan de Minister meer inzicht bieden in de samenwerking tussen deze verschillende instanties? Hoe ziet dit er in de dagelijkse praktijk uit en waar kan dit, allicht met onze inzet, verbeterd worden?

Ook leest dit lid in het verslag dat de Hoge Vertegenwoordiger een speciale vertegenwoordiger voor de Golfregio gaat aanstellen, die kan bijdragen aan de versteviging van de banden tussen de EU en de Golflanden, met name op het gebied van klimaat, handel, energie en regionale veiligheid. Is de Minister al bekend met hoe deze speciale vertegenwoordiger gaat opereren? Daar waar de prioriteiten duidelijk zijn, hoe zal hier uitvoering aan worden gegeven?

II Antwoord/ Reactie van de Minister

III Volledige agenda

Geannoteerde agenda Raad Buitenlandse Zaken 19 juli 2022. Brief regering – Minister van Buitenlandse Zaken, W.B. Hoekstra d.d. 6 juli 2022 (2022Z14442).

Verslag Raad Buitenlandse Zaken 20 juni 2022. Brief regering – Minister van Buitenlandse Zaken, W.B. Hoekstra d.d. 24 juni 2022 (Kamerstuk 21 501-02, nr. 2507).